

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

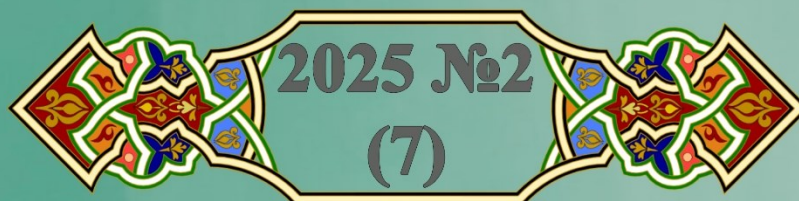
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

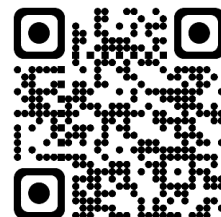
XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hotam UMUROV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abdusalam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD, dotsent Zokir
BAYNAZAROV** (O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Заместитель главного редактора:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAOGU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY TILLAR VA ADABIYOT TADQIQOTLARI TARIXI

Muhabbat KURBANOVA, Sevara RAHMATOVA

SHE’RIYATDA TIL BIRLIKLARI TAKRORI VA KONNOTATSIYA 8

Saparbek MIRZABAEV

QARAQALPAQ ESSE TEKSTLERINDE TENEWLERDİN STILLIK ÖZGESHELIKLERI.. 16

Faruk TOPRAK

SEMERKAND ÜZERİNE SÖYLENMİŞ BAZI ARAPÇA ŞİİRLER..... 24

Rohila RUZMANOVA

TÜRKÇENIN OKUTULMASIYLA İLGILI GÖRÜŞLER 32

Emrah YILMAZ

1926’DAN 2026’YA TÜRKOLOJİ’NİN ASIRLIK İRADESİ..... 38

SHOKIROV Raxmatulla, TOXIROVA Sarvinoz

SADRIDDIN AYNİY VA TURKIY ADABIYOT: MA’RIFATPARVARLIK VA UYG‘UNLIK-
NING MADANIY KO‘PRIGI 53

ESHMAMATOVA Mahliyo

TURKIY TILLAR PARALLEL KORPUSINI YARATISHDA TIL VA NUTQ BIRLIKLARI
TADQIQI..... 65

Dilorom MUMINOVA

TURKIY ADABIYOTDA G‘AZAL JANRI RIVOJIDA NOMALARNING O‘RNI..... 73

XUSHBOQOV Qobilbek

SHAFOAT RAHMATULLO TERMIZIY SHE’RIYATIDA FONETIK TAKRORLAR 79

DUSMURATOV Qahramon

IQBOL MIRZONING “BONU” ROMANIDA BADIY PSIXOLOGIZM TALQINI 87

BOYMIRZAYEV Akbarali, NAZIROV Salimbek

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI BARQAROR BIRIKMALARNING PARALLEL
LUG‘ATINI TUZISH MASALALARI 92

ATABAYEVA Guljahon

HAYKU JANRI VA UNING O‘ZBEK ADABIYOTIGA TA’SIRI 98

ERNAZAROV Rahmon, MAVLONOV Ahmadjon

OQ VA QORA LEKSEMASI TAHLILI 105

ЧОРИЕВ Баходир

ВОКАТИВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНЫХ
СОСТОЯНИЙ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ А.П. ЧЕХОВА И А. КАХХАРА..... 112

DJUMAMURATOV Kuanishbay

FRAZEOLOGIK BIRLIK LARNING TURLI TIZIMLI TILLARDA NAMOYON BO‘LISHI-
NING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 116

MUXAMMADIYEV Nodir

QASHQADARYO SHEVASIGA XOS O‘ZLASHMALAR TAHLILI 122

Zokir BAYNAZAROV, Zarifa XUSANOVA

TINISH BELGILAR TARIXI VA ULARNING YOZMA MATNLARDA QO‘LLANILISH
XUSUSIYATLARI..... 126

TURKIY XALQLARNING IJTIMOY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Rustam BERDIYEV

MARKAZIY OSIYODA KIDAN VA QORAXITOYLAR DAVRI TARIXIDAN 141

Normahammad XOLMATOV, Zarifa XOLMATOVA, Rufat KARIMOV

ISHLAB CHIQARISH IQTISODIYOTINING ILK KURTAKLARI (ZARAFSHON VOHASI)
..... 149

Odil ERGASHEV

O‘ZBEKISTONNING TOSH DAVRI USTAXONALARI 157

Mirolim BERDIQULOV

JANUBIY O‘ZBEKISTON TO‘DA-1 NEOLIT DAVRI MAKONI..... 163

Sunnatillo RASHIDOV

KARMANA HUDUDINING ARXEOLOGIK JIHATDAN O‘RGANILISHI 170

Ulug‘bek UMAROV

TAQINCHOQLAR - IJTIMOY TENGSIZLIK KO‘RSATKICHI 177

Saydazim AMONOV

KESH VOHASINING O‘RTA ASRLAR RUSTOQLARI 183

Anvar UMAROV

TURKMANLARNING JOYLASHISHI TARIXI (ZARAFSHON VODIYSI MISOLIDA).... 188

AZIZ MUSHTARIY!

Bu sonda turkologiya, tarix, tilshunoslik va adabiyot sohalaridagi original tadqiqotlar o‘rin olgan. She‘riyatdagi til birliklarining takrori va ma‘nodoshligi, Samarqand haqidagi arab she‘rlari va tinish belgilarining tarixiy rivojlanishi tadqiq qilinadi; turkiy ta‘lim va til ta‘limiga oid tanqidiy qarashlar, turkologiya fanining 1926-2026 yillardagi asriy iroda va taraqqiyot jarayoni o‘quvchilarimiz e‘tiboriga havola etiladi. Sadreddin Ayniyning adabiyotdagi o‘rni kabi mavzular muhokama qilinadi. Nomalarning g‘azal janridagi o‘rni, Shafaoat Rahmatulloh Termiziyning fonetik takrorlari, Iqbol Mirzoning “Bonu” romanining ko‘p tarmoqli talqinlari ham o‘quvchiga taqdim etilgan. Bundan tashqari, turk shevalarining parallel korpus tadqiqotlari, ingliz va o‘zbek tillaridagi barqaror birikmalarning parallel lug‘ati, hayku janrining o‘zbek adabiyotiga ta‘siri baholanadi. Tarix va arxeologiya sohasida Kiden va Qoraxitoy tarixi, ishlab chiqarish xo‘jaligining dastlabki bosqichlari, O‘zbekistondagi tosh davri ustaxonasi, Karmanadagi arxeologik tadqiqotlar, Kesh vohasining o‘rta asr xarobalari va turkmanlarning manzilgohlari tarixiga oid yangi topilmalar o‘rtoqlashmoqda. Jurnalimizning ushbu sonidagi tadqiqotlar turkologiya va unga aloqador fanlar bo‘yicha yangi izlanishlarga ilhom beradi, degan umiddamiz...

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue includes original research in the fields of Turkology, history, linguistics and literature. While the repetition and connotation of language units in poetry, Arabic poems on Samarkand and the historical development of punctuation marks are examined; critical views on the teaching of Turkish and language education, and the century-long will and development process in the field of Turkology from 1926 to 2026 are presented to the attention of our readers. Topics such as the place of Sadreddin Ayni in literature are discussed. The role of nomes in the ghazal genre, the phonetic repetitions of Shafaoat Rahmetullah Termizi and multidisciplinary interpretations of Iqbol Mirzo's novel "Bonu" are also presented to the reader. In addition, parallel corpus studies of Turkish dialects, a parallel dictionary of permanent elements in English and Uzbek languages, and the effects of the Haiku genre in Uzbek literature are evaluated. In the field of history and archaeology, new findings are shared on the history of Kiden and Karahitay, the early stages of production economy, the stone age workshop in Uzbekistan, the archaeological research in Karmana, the medieval ruins of the Kesh oasis and the settlement history of the Turkmens. We hope that the studies in this issue of our journal will inspire new research in Turkology and related disciplines...

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Bu sayımızda, Türkoloji, tarih, dil bilimi ve edebiyat alanlarında özgün araştırmalar yer almaktadır. Şiirde dil birimlerinin tekrarı ve çağırışımı, Semerkant üzerine Arapça şiirler ve noktalama işaretlerinin tarihi gelişimi incelenirken; Türkçenin okutulması ve dil eğitimine ilişkin eleştirisel görüşler ile 1926'dan 2026'ya uzanan Türkoloji alanındaki asırlık irade ve gelişim süreci okuyucularımızın ilgisine sunulmaktadır. Sadreddin Ayni'nin edebiyattaki yeri gibi konular ele alınmaktadır. Gazel türünde namelerin rolü, Şafaoat Rahmetullah Termizi'nin fonetik tekrarları ve Iqbol Mirzo'nun "Bonu" romanına yönelik multidisipliner yorumlar da okuyucuya sunulmaktadır. Ayrıca, Türk lehçelerinin paralel korpus çalışmaları, İngiliz ve Özbek dillerindeki daimi unsurların paralel sözlüğü ile Özbek edebiyatında Haiku türünün etkileri değerlendirilmiştir. Tarih ve arkeoloji alanında ise Kiden ve Karahitaylılar tarihi, üretim iktisadının ilk aşamaları, Özbekistan'daki taş devri atölyesi, Karmana arkeolojik araştırmaları, Keş vahasının Orta Çağ kalıntıları ve Türkmenlerin yerleşim tarihi üzerine yeni bulgular paylaşılmaktadır. Dergimizin bu sayısında yer alan çalışmaların, Türkoloji ve ilgili disiplinlerde yeni araştırmalara ilham kaynağı olmasını temenni ederiz...

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

В этом выпуске представлены оригинальные исследования в области тюркологии, истории, лингвистики и литературы. В данном номере рассматриваются повтор и синонимия языковых единиц, исследуются арабские стихи о Самарканде и историческое развитие знаков препинания; вниманию наших читателей представлены критические взгляды на преподавание турецкого языка и языковое образование, а также вековой процесс развития в области тюркологии с 1926 по 2026 год. Обсуждаются такие темы, как место Садреддина Айна в литературе. Рассмотрены роль наме в развитии жанра газель, фонетические повторы Шафоата Рахметуллы Термизи и всесторонние интерпретации романа Икбола Мирзо «Бону». Также оцениваются параллельные корпусные исследования турецких диалектов, параллельный словарь устойчивых словосочетаний в английском и узбекском языках и влияние жанра хайку на узбекскую литературу. В области истории и археологии авторы делятся новыми открытиями по истории Кидена и Каракитая, исследованиями ранних этапов производительной экономики, мастерской палеолита в Узбекистане, археологическими исследованиями в Кармане, находками средневековых руин оазиса Кеш и истории поселений туркмен. Мы очень надеемся, что включённые в данный выпуск журнала исследования вдохновят вас на новые изыскания в тюркологии и смежных дисциплинах...

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

SEMERKANT ÜZERİNE SÖYLENİMİŞ BAZI ARAPÇA ŞİİRLER

Prof. Dr. M. Faruk TOPRAK,

Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Arap Dili ve Edebiyatı A.B.D. (Ankara, Türkiye)

E-mail: ftoprak@yahoo.com

 ORCID: 0000-0003-3678-7696

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15761747>

Özet: Özbekistan’ın büyük şehirleri arasında yer alan ve kadim bir tarihe, zengin bir kültüre ve stratejik bir konuma sahip olan Semerkant hakkında çağlar boyunca değişik dillerde ve çeşitli kaynaklarda çok şey yazılıp söylenmiştir. Bu şehir hakkında, kitaplara sığmayacak kadar malumat vardır. Biz bu çalışmamızı, bu tarihî şehir için söylenmiş Arapça şiirlerle sınırlamaktayız. Doğrudan Semerkant için söylenmemişse de şehrin adının geçtiği şiirleri de çalışmamıza kattık. Böylece şehir hakkında ne söylenmişse, çalışmamıza katıp değerlendirdik ve şehrin tarihi hakkında bir fikir edinmeye çalıştık. Semerkant üzerine Modern Arap Şiirinde de şiirler söyleyenler bulunmaktadır. Bunların başında İman Abdulhadi, Yusuf ed-Dîk, Mahmud Derviş ve Enis İbrahim ed-Duğeym sayılabilir. Ancak biz bu çalışmamızda klasik şiirdeki örneklerle yetineceğiz. Şiirleri tespit ederken başta tarih kaynakları olmak üzere, biyografi eserleri, edebiyat kaynakları ve şair divanları da ilk başvurduğumuz eserler arasında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: *Semerkant, Klasik Arap Şiiri, Mâverâünnehir, Türkistan, İslâm Tarihi.*

SAMARQAND HAQIDA BITILGAN BA’ZI ARABCHA SHE’RLAR

Annotatsiya: O‘zbekistonning yirik shaharlaridan biri bo‘lgan, qadimiy tarixga, boy madaniyatga, strategik joylashuvga ega Samarqand haqida turli tillarda, turli manbalarda ko‘p yozilgan va aytilgan. Bu shahar haqida kitoblarga sig‘maydigan ma‘lumotlar juda ko‘p. Biz tadqiqotimizni ushbu tarixiy shahar uchun yozilgan arab she‘rlari bilan cheklaymiz. Ular Samarqand uchun to‘g‘ridan-to‘g‘ri yozilmagan bo‘lsa-da, biz tadqiqotimizda shahar nomi tilga olingan she‘rlarni ham kiritdik. Shunday qilib, biz o‘rganishimizda shahar haqida aytilganlarning barchasini baholadik va shahar tarixi haqida tasavvurga ega bo‘lishga harakat qildik. Hozirgi arab she‘riyatida Samarqand haqida she‘rlar yozadiganlar ham bor. Ular orasida Imon Abdulhadiy, Yusuf ed-Dik, Mahmud Dervish va Enis Ibrohim ed-Dugeymni sanash mumkin. Biroq bu tadqiqotda biz mumtoz she‘riyattan namunalar bilan cheklanamiz. She‘rlarni aniqlashda tarixiy manbalar, tarjimayi hollar, adabiy manbalar va she‘riy devonlar birinchilardan bo‘ldi.

Kalit so‘zlar: *Samarqand, mumtoz arab she‘riyati, Movarounnahr, Turkiston, islom tarixi.*

SOME ARABIC POEMS ABOUT SAMARKAND

Abstract: A lot has been written and said about Samarkand, which is among the major cities of Uzbekistan and has an ancient history, rich culture and strategic location, in different languages and various sources throughout the ages. There is too much information about this city to fit into books. We limit our study to Arabic poems written for this historical city. Even though they were not directly written for Samarkand, we also included poems in which the name of the city was mentioned in our study. Thus, we evaluated everything that was said about the city in our study and tried to get an idea about the history of the city. There are also people who write poems about Samarkand in Modern Arabic Poetry. Among these, Iman Abdulhadi, Yusuf ed-Dîk, Mahmud Dervish and Enis İbrahim ed-Duğeym can be counted. However, in this study we will

confine ourselves to examples from classical poetry. While identifying poems, historical sources, biography works, literary sources and poet divans were among the first works we consulted.

Key words: *Samarqand, Classical Arabic Poetry, Turkestan, History of Islam, Transoxiana.*

Giriş. Günümüzde Orta Asya olarak anılan; geçmiş asırlarda Mâverâünnehir, ayrıca Türkistan olarak bilinen topraklar, VII. Yüzyıldan itibaren İslâm Dünyasının bir parçası olmaya başlamıştır. İslâm Dininin zaman içinde yayılmasıyla sadece idarî değil, aynı zamanda dinî ve kültürel bir merkez olan bu şehirde çok sayıda alim yetişmiş ve Tarih içindeki yerini almıştır. İslâm orduları içinde savaşan Arapların bu topraklara gelişiyle, Arapça – halk arasında yaygın olarak konuşulsun ya da konuşulmasın – bölgenin aşına dillerinden biri olmaya başlamıştır. Gelen Araplar, doğal olarak kendi aralarında kendi dillerini konuşmuşlar, bölgeyi ve şehirleri Arapça tasvir etmişlerdir. İslâm Tarihi’nin ağırlık olarak Arapça yazılmış olması da savaş, barış, antlaşma, göç gibi olaylar ile bölgeye dair kültürel, tarihî, coğrafi bilgilerin bu dille yazılıp günümüze kadar gelmesine yol açmıştır. Dolayısıyla Arapça yazılmış İslâm kaynakları, bu geniş coğrafyaya dair bilgilerin kayda geçilip sonraki nesillere aktarılmasında önemli bir rol oynamıştır. Arap dünyası ve coğrafyası bir yana; bugünkü İran’ın doğusundaki Horasan’dan Asya’nın içlerine kadar uzanan geniş arazide yer alan Semerkand, Buhara, Şâş, Curcân, Kaşgar, Özkend, Merv, Herat, Kâbil ve daha nice yerler hakkında geniş malumata, bu kaynaklar sayesinde sahip olmaktayız.

Kaynak Eserlerde Semerkand’a Dair Bilgiler. Kaynak eserler incelendiğinde, Semerkand hakkında önemli bilgilerin yer almış olduğu dikkati çeker. Bunların başında şehrin adının kökeni ve anlamına dair görüşler vardır. Bu görüşlerin bazıları elbette tartışmaya açıktır. Meselâ İbn Hallikân, Semerkand’ın Mâverâünnehir’deki en büyük şehir olduğunu söyledikten sonra adının kökenini açıklamaya geçer. İfadesine göre, Yemen krallarından Şemir b. Afrîkaş, büyük bir orduyla yola çıkarak önce Irak üzerine yürümüş; daha sonra Çin’i fethetmek üzere Fars, Sicistan ve Horasan’dan geçmiştir. Yolu üzerindeki Soğd şehrini yakıp yıktığı için bu şehre “Şemir yıktı” anlamına gelen *Şemerkend/Şemirkand* adı verilmiştir. Çünkü “kend” Soğd Dilinde “yıktı, tahrip etti” anlamındadır. Araplar da zamanla bunu Semerkand diye telaffuz ederler. (İbn Hallikân, 1997: IV/49-40; İbn Kuteybe, tsz.: 629) Taberî’de bu kralın adı Şemir Yur’iş olarak geçer (Taberî, tsz.: II/111). Arapçaya yabancı olan yer ve kişi adlarının yanlış yazılıp okunmaması için büyük titizlik gösteren İbn Hallikân, Semerkand adını Arap Alfabetine göre heceleyerek verir: Fethalı *sîn* ve *mîm*; sonra sâkin *râ*’; ardından fethalı *kâf* ve sâkin *nûn*.

Şehrin konumu, tarihi ve öne çıkan özellikleri hakkında ayrıntılı bilgiler veren Yâkût’a göre Semerkand’a Arapça’da *Sumrân* da denilmekteydi. Bu şehir, herkesçe bilinen bir beldedir. Zulkarneyn’in Mâverâünnehir’de inşa ettiği yerlerden biri olduğu söylenir. Soğd ülkesinin merkezidir (=kasaba). Dördüncü İklim’de yer almaktadır. Semerkand’ın adının kökeni ve anlamı, bu adın zamanla nasıl değiştiği, şehrin ilk olarak kimler tarafından kurulduğu, Yemen kökenli Himyerî Araplarının gelip buraya yerleştikleri konusunda yarı efsanevî bilgiler aktarıldıktan sonra şehre dair şu bilgileri verir (Yâkût, 1979; III/247):

Şehri çevreleyen surlar 12 fersah uzunluğundadır. İçinde çok sayıda bostan ve ekili alanlar bulunur. Demirden yapılmış 12 kapısı olup her iki kapı arası mesafe bir fersahtır. İçeri şehrin/iç kalenin dört kapısı vardır. Burada Cuma mescidi ve Sultanın ikametgâhı bulunmaktadır ...

Batıdan doğuya kadar uzanan geniş bir bölgeyi egemenliği altına alan Makedon Kralı Büyük İskender’in kendi adını taşıyan (İskenderiye/Alexandria/İskenderun) on iki şehir kurduğu

ve bu şehirlerden birisinin de Semerkand olduğu, İslâm Tarihi kaynaklarında zikredilir. (Taberî, I/578)

İbn Hallikân, es-Sem'ânî'den şu bilgiyi aktarır: İsmnin sonuna *Medîni* lakabını alanlar, o çağların büyük şehirlerinden birine mensup sayılmaktaydılar. Bu şehirlerin birincisi, Hz. Peygamber'in şehri *Medine-i Münevvere*, ikincisi *Merv*, üçüncüsü *Nisâbûr*, dördüncüsü *İsfahan*, beşincisi Kazvin'deki *Medinetu'l-Mubârek*, altıncısı *Buhara*, yedincisi *Semerkand* ve sekizincisi de *Nesef* tir. (İbn Hallikân, 1997: IV/286)

Semerkand'ın İslâm orduları tarafından fethedilmesi konusunda ayrıntılı bilgiler mevcuttur. Emevi Halifesi Muâviye b. Ebî Süfyan'ın Horasan Valisi Said b. Osman, 56-7/676 Yılında şehri kuşatıp kısmen tahrip etmiş; ancak daha sonra bazı kişileri rehin alıp dönmüştür. 87/705-6 Yılında Kuteybe b. Müslim (ö. 96/715), bölgeye gelmiş ve yıllar süren savaşlardan sonra 93/711-12 Yılında şehri fethedip İslâm Dünyasına katmıştır. (Yâkût, 1979: III/248). Hz. Peygamber'in amcası oğlu Kusem b. el-Abbâs'ın Semerkand'da öldüğünü rivayet yoluyla aktaranlar vardır. (İbn Kesîr, 1993: VIII/337) Bazı tarihçilere göre ise Kusem kesin olarak Semerkand'da ölmüştür. (İbn Kuteybe, 122; İbn Hallikân, III/64)

El-Belâzurî, Harezmi bölgesinin etrafı hendeklerle çevrili üç şehirden oluştuğunu; bunların en iyi korunanının da *Fîl* şehri olduğunu belirtir. Ali b. Mücahid'in bir rivayetine dayanarak Fîl şehrinin de Semerkand olduğunu kaydeder. (Belâzurî, 1987: 612) Bazı yazarlar, yeryüzünde Semerkand'dan daha temiz, daha hoş, görünümü daha güzel bir şehir olmadığını vurgularlar. (Yâkût, 1979: III/248) Önemli bir ilim ve kültür merkezi olmaya başlayan şehirde 400 hadis alimi muhaddis vardı. (İbn Kesîr, 1993: XI/31)

Abdurrahman b. Muhammed el-Esterabâdî el-İdrisî, Semerkand'da ikamet edip şehrin tarihi hakkında bir kitap yazmış ve bunu hadis hafızı ve kıraat alimi Alî ed-Dârekutnî'ye (ö. 385/995) arz etmiş; o da bunu beğenmiştir. (İbn Kesîr, XI, 408)

Arapça Şiirlerde Semerkand. Arap Şiirinde Semerkand adını ilk zikredenlerden birisi, Abbasî Dönemi şairlerinden Di'bil (ö. 246/860)'dir. Kendisi, çağdaşı şairlerden el-Kumeyt'e (ö. 126/744) cevap verdiği bir fahriyesinde Yemen kökenli oluşuyla övünmekte ve Nizarîler olarak da bilinen Kuzey Araplarını küçümsemektedir. Şiirde, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, Semerkand'ın Şemir/Şemer adlı Yemen kökenli bir Arap kral tarafından inşa edildiğine de atıf vardır: (Di'bil, 1994: 131-32)

إِلَى نَصْرِ النَّبُوَّةِ سَابِقِينَ	لَقَدْ عَلِمْتُ نِزَارَ أَنَّ قَوْمِي
وَأَنَّا قَدَمْنُ وَمَا مُجِينًا	بِأَيْلَةٍ وَالْخَلِيجِ لَهُمْ رُسُومٌ
وَبَابِ الصِّينِ كَانُوا الْكَاتِبِينَ	وَهُمْ كَتَبُوا الْكِتَابَ بِبَابِ مَرْوٍ
وَهُمْ عَرَسُوا هُنَاكَ التَّبَاتِينَ	وَهُمْ سَمُوا سَمْرُقَنْدًا بِشِمْرِ

*Nizar, Peygamber'in yardımına ilk koşanların
benim topluluğum olduğunu anladı.*

*Eyle şehrinde, Kızıldeniz Körfezinde onların izi var.
Eskiye ama silinmeyen izler.*

*Onlardı Merv'in kapısına yazıyı yazanlar.
Onlardı Çin'in kapısına yazıyı asanlar.*

Semerkind'a Şimr'in adını verdiler.

Orada Tibetlilerin de tohumunu ektiler.

Bu fahriyeyi söylemeye sebep olan, el-Kumeyt'in tek beyitlik şu şiiridir: (Taberî, VI/479).

كَانَتْ سَمَرْقَنْدُ أَحْقَابًا يَمَانِيَّةً فَأَلْيَوْمَ تَنْسُبُهَا قَيْسِيَّةً مُضَرُّ

Semerkind çağlar boyu Yemenlilere aitti.

Bugün ise Mudarlılar onu Kaysîlere mensup kılıyor.

Şiirlerde, ilk İslâmî dönemde yaşanan olaylara da değinilmektedir. Meselâ, Kuteybe b. Müslim'in Mâverâünnehir seferindeki bazı uygulamaları, Emevî Dönemi şair ve ediplerinden Ka'b b. el-Eşkârî (ö. 80/700) tarafından çekinmeden şöyle eleştirmiştir: (Taberî, VI/480)

كُلَّ يَوْمٍ يَخْوِي قُتَيْبَةَ نَهْبًا وَيَزِيدُ الْأَمْوَالُ مَالًا جَدِيدًا
بَاهِلِي قَدْ أَلْبَسَ التَّاجَ حَتَّى شَابَ مِنْهُ مَقَارِقُ كُنَّ سُودًا
دَوَّخَ السُّعْدَ بِالْكَتَائِبِ حَتَّى تَرَكَ السُّعْدَ بِالْعَرَاءِ فُغُودًا
فَوَلِيدُ يَبْكِي لِفَقْدِ أَبِيهِ وَأَبٌ مُوجِعٌ يُبْكِي الْوَلِيدَا
كُلَّمَا حَلَّ بِلَدَةٍ أَوْ أَتَاهَا تَرَكَتْ خَلِيلُهُ بِهَا أُخْدُودَا

Kuteybe her gün bir şeyler yağmalıyor.

Servetine yeni servetler katıyor.

Bâhile Kabilesinden olan (Kuteybe'ye)

Öyle bir taç giydirildi ki,

Siyah saçları ağarıverdi.

(Kuteybe) Soğd diyarına hâkim oldu;

Soğd halkını da bozkırda dizüstü çöktüriverdi.

İşte babasının ölümüne ağlayan bir çocuk!

İşte çocuğuna ağlayıp duran acılı bir baba!

(Kuteybe) hangi beldeye konduysa,

atları orada bir cehennem çukuru kazdı.

Ka'b, bir başka şiirinde ise Kuteybe'nin başarılarını saymakta ve onu övmektedir: (Taberî, VI/471)

وَفِي سَمَرْقَنْدٍ أُخْرَى أَنْتَ قَاسِمُهَا لَنْ تَأْخَرَ عَنْ حَوَائِكَ التَّلَافُ
مَا قَدَّمَ النَّاسُ مِنْ خَيْرٍ سَبَقَتْ بِهِ وَلَا يَفُوتُكَ مِمَّا خَلَفُوا شَرَفُ

Ölüm gelip Seni bulmadan önce,

Semerkind'ı bölüp yönetecekler arasındasın.

Ne insanlar Senin geçmişte yaptığın iyilikleri yaptılar.

Ne de Sen, şan ve şeref olarak onlardan geri kalırsın.

Selçuklu Sultanı Melikşah'ın Semerkind'ı fethedip kalesinin yıkılmasını emretmesi üzerine el-Bârî' ez-Zûzenî olarak bilinen edip Ebu'l-Kâsım Es'ad b. Ali (ö. 492/1098-99) bir şiir nazmetmiştir. Ne yazık ki bu şiirden günümüze sadece bir beyit ulaşmıştır: (İsfahânî, 1999: VIII/88)

وَلِلنُّجُومِ اسْتِمَاعٌ، وَالْقَنَا نَمِلُ

غَنَى الْمُعَاوِلِ وَالْحَيْطَانِ رَاقِصَةً

Kazmalar şarkı söylerken, duvarlar dans ediyordu.

Yıldızlar dinlerken, mızraklar sarhoş olmuşlardı.

Iraklı bir edibin Semerkand duvarlarına yazdığı şu şiir de dikkat çekicidir: (Yâkût, III/248)

وَدَارَ مَقَامٍ لَا خَيْرَ وَلَا رِضَا
وَأَقْعَدَنِي بِالصَّغَرِ عَنْ فُسْحَةِ الْفَضَا
لِيَوْمِ سُرُورٍ، غَيْرَ مُغْرَى بِمَا مَضَى

وَأَلَيْسَ اخْتِيَارِي سَمَرْقَنْدَ مَحَلَّةً
وَلَكِنْ قَلْبِي حَلَّ فِيهَا فَعَاقَنِي
وَأِنِّي لَمَمَّنْ يَرْفُبُ الدَّهْرَ رَاجِيًا

Semerkand'a yerleşmem, kendi isteğim değildi

Yurt olarak seçmem, tercihim ve hoşnutluğumdan değildi.

Ne var ki, küçüklüğümde gönlüm buraya yerleşti.

Gidilecek geniş bir dünya varsa da

beni buraya oturtuverdi.

Devran döndükçe,

Geçmişte yaşananlara hasret duymaksızın,

sevinçli bir günün geleceğini umar oldum.

Semerkand üzerine söylenen şiirlerin çoğu, bu tarihî şehrin güzelliği ve azametini dile getirmektedir. Ahmed b. Vâdih adlı bir edip, Semerkand'ı şöyle tasvir edip över: (Yakut, III/248)

زَيْنَ خُرَاسَانَ، جَنَّةَ الْكُورِ
بَحِيثٌ لَا تَسْتَبِينَ لِلتَّطَرِ
عَمِيقَةً، مَا تُرَامُ مِنْ تَعْرِ
مَحْفُوفَةً بِالظَّلَالِ وَالشَّجَرِ
أَطَامَ مِثْلَ الْكَوَكِبِ الرَّهْرِ

عَلَتْ سَمَرْقَنْدُ أَنْ يُقَالَ لَهَا
أَلَيْسَ أَبْرَاجُهَا مُعَلَّقَةً
وَدُونَ أَبْرَاجِهَا خَنَادِقُهَا
كَأَنَّهَا، وَهِيَ وَسْطَ حَائِطِهَا،
بَدْرٌ وَأَنْهَارُهَا الْمُجَرَّةُ وَالْ

Semerkand, “Horasan'ın süsüdür, beldelerin cennetidir”

diye anılmaktan öte bir yerdir.

Kale burçları, göze görünmeyecek kadar yüksek değil mi?

Burçlarının dibinde de derin hendekler var.

Orada bir gedik bile bulamazsın.

Kale duvarlarının ortasında yer alan şehir,

adeta gölgeler ve ağaçlarla çepeçevre sarılıdır.

[Semerkand] bir dolunay, nehirleri de samanyoludur.

Yüksek hisarları da parlayan yıldızlardır.

El-Bustî de Semerkand'ın bir başka şehirle kıyaslanmayacak kadar eşsiz olduğunu şöyle tasvir eder: (Yâkût, III/248)

وَجَنَّةُ الدُّنْيَا سَمَرْقَنْدُ

لِلنَّاسِ فِي أُخْرَاهُمْ جَنَّةُ

يَا مَنْ يُسَوِّي أَرْضَ بَلْخِ بِهَا! هَلْ يَسْتَوِي الْحَنْظَلُ وَالْقَنْدُ؟

*İnsanların Ahirette gidecekleri bir cennetleri var.
Dünyadaki cennet, Semerkand'dır.*

Belh şehrini Semerkand ile bir tutan kişi!

Hiç acı meyveyle şeker bir olur mu?

Şehrin adı değişik vesilelerle de şiirlerde geçmektedir. Halife Osman b. Affân'ın Horasan'a vali olarak atanan oğlu Said, Emevî Dönemi şairlerinden Yezîd b. Muferrîğ'e kendisiyle birlikte gelmesini teklif eder. Ancak Yezîd buna yanaşmayıp Emevîlerin ünlü valilerinden Ziyâd b. Ebîh'in oğlu Abbâd'ın yanına gider ve ona tâbi olur. Ancak zamanla gelişen bazı olumsuz olaylardan dolayı Abbâd'la arası açılan ve bir süre de hapse atılan Yezîd, Said'in yanında yer alamayıpışından duyduğu pişmanlığı dile getirdiği bir şiirinde şöyle der: (İbn Hallikân, VI/346)

لَهْفِي عَلَى الْأَمْرِ الَّذِي كَانْتُ عَوَاقِبُهُ نَدَامَهُ
تَرْكِي سَعِيداً ذَا النَّدَى وَالْبَيْتُ تَرْفَعُهُ الدِّعَامَهُ
لَيْتَا إِذَا شَهِدَ الرَّغَى تَرَكَ الْهَوَى وَمَضَى أَمَامَهُ
فُتِحَتْ سَمَرْقَنْدُ لَهُ وَبَنَى بِعَرْصَتِهَا جَيَامَهُ

*Sonunda pişmanlık duyduğum bir davranışıma
hayıflanıp dururum!*

Cömert insan Said'i terk edişime!

Evi yükselten, yüksek sütunlar değil mi?

*[Said] savaşa girdiği zaman,
eğlenceyi bırakıp ileriye koşan bir aslandır.*

Semerkand onun sayesinde fethedilmiş,

Çadırları da orada kurulmuştur.

Ebu'l-Feth Ali b. Muhammed el-Bustî (ö. 399/1008-9), Semerkand ahalisini şöyle tavsif eder: (Nesefî, 1991: 397)

رَجَالٌ سَمَرْقَنْدُ إِنْ مَحْصُوا وَلَمْ يَسْتُرِ الْحَقَّ فِيهِمْ غَطَاءُ
رَجَالٌ عَجَالٌ إِلَى كُلِّ جِدٍ وَلَكِنْ عَنْ سِوَاهُ بُسْطَاءُ
إِذَا نَازَلُوا، أَعْجَزُوا فِي النَّزَالِ وَأَمَّا امْتَطَوْا، أَعْجَبَ الْأُمُتَاءُ
فَأَكْبَادُهُمْ لِلْمُعَادِي غِلَاطٌ وَأَخْلَاقُهُمْ لِلْمُؤَالِي وَطَاءُ
لَأَيْدِيهِمْ عَادَتَانِ اثْنَتَانِ إِذَا جَازَبَ الْمَنَعَ يَوْمًا عَطَاءُ
فَفِي الْحَرْبِ قَافٌ وَبَاءٌ وَضَادٌ وَفِي السَّلَامِ بَاءٌ وَسِينٌ وَطَاءُ

*Semerkand alimleri yakından tanınıp
yüzlerini kapatacak bir perde kalmayınca,*

[Görülebilecektir ki] onlar ciddi işlerde acele ederler.

Diğer işlerde ise ağırdan alırlar.

Savaşıklarında, düşmanlarını aciz duruma düşürürler.

Ata bindiklerinde de binicilikleri kendilerine hayranlık kazandırır.

*Düşmanlık edene karşı ciğersizdirler, acımasızdırlar.
Dostluk gösterene ise alçakgönüllüdürler.*

*Bağış ve ihsanın engellendiği gün,
onların ellerinde iki haslet ortaya çıkar:*

*Savaşta kâf, bâ' ve dâd harfleri;
Barışta ise bâ', sîn ve tâ' harfleri.*

Bu beyitlerde, *lugaz* denilen kelime oyunu yapılmış; ilk beyitte *kabd*, ikinci beyitte ise *bast* demek istenmiştir. *Kabd*'dan maksat “savaşta gösterilen cesaret ve güç”; *bast*'tan maksat ise “cömertlik, eli açıklık ve kerem sahibi olmak” tır.

Semerkandlı el-Hasan Abdullah b. Musa (ö. 374/984-5) şehrin alimlerini tanımlarken şöyle der: (Nesefî, 1991: 212)

فَالْحَقُّ فِيمَا قُلْتَهُ ظَاهِرٌ قَالَ السَّلَامِيُّ اسْتَمِعْ وَاعْتَبِرْ
فَلَمْ وَلَمْ لَيْسَ لَهُ آخَرُ أَهْلُ سَمَرْقَنْدٍ إِذَا نَاطَرُوا

*Selami, “kulak ver ve ibret al” dedi.
Dediğin şey apaçık doğrudur.*

*Semerkandlılar tartışmaya girdiklerinde,
Onların dilinde “niye?” ve “neden?”in sonu gelmez.*

Yine Semerkand ediplerinden biri olan Abd b. Yahya el-Kissî (ö.?), bir şiirinde şehrin saldırı ve yağmaya uğrayıp ahalisinin zulme uğraması üzerine duygularını dile getirmiştir. Böylece, orada yaşanan bazı felaketler hakkında da bilgi sahibi olabilmekteyiz: (Nesefî, 1991: 318)

لَقَتْلٍ وَغَارَاتٍ عَدَتْ غَيْرَ مَأْمَنٍ سَمَرْقَنْدُ كَانَتْ مَأْمَنًا وَيَجْعَلُهَا
وَأَهْوَنُ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ قَتْلِ مُؤْمِنٍ وَإِنْ زَوَالَ الْكُونِ أَدُونُ حَالَةً

*Semerkand güvenli bir yerdi.
Saldırı ve cinayetler, orayı güvenilmez bir hale getirdi.*

*Tüm kâinatın yok oluşu,
Allah katında,
Bir müminin öldürülmesinden bile daha değersizdir.*

Bu beyitlerde, Hz. Peygamber'in “Allah katında bir müminin öldürülmesi, kâinatın yok olmasından daha değersizdir” hadisine telmih vardır.

Sonuç. Kadim ve şanlı bir geçmişe, derin ve köklü bir kültüre sahip olan Semerkand şehri, klasik Arap-İslâm kaynaklarının büyük bir kısmında zikredilmektedir. Sadece bu kaynaklardan yola çıkılarak şehrin tarihi hakkında yeterli bilgi edinilebilir ve hakkında değişik çalışmalar yapılabilir. Söz konusu kaynak eserler ve şairlerin divanlarında Semerkand da zaman zaman tasvir edilmekte ve genellikle şehrin güzelliği, eşsizliği ve yaşanabilir bir şehir olduğu vurgulanmaktadır. Yapılan tasvirler, şehrin hakkettiği önemini ve güzelliğini vurgulamakta ve onu edebiyat tarihinde seçkin bir yere koymaktadır.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. El-Belâzurî, Ahmed b. Yahya, *Futûhu 'l-Buldân*, çev. Mustafa Fayda, Kültür ve Turizm bakanlığı yayınları: 707, Ankara 1987
2. Di'bil b. Ali el-Huzâ'î, *Divan*, Yay. Hasan Hamed, Beyrut 1414/1994
3. İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemsuddîn Ahmed, *Vefeyâtu 'l- A'yân*, Yay. İhsan Abbâs, Dâr Sâdır, Beyrut 1397/1997, C. III, IV, V, VI
4. İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' İsmail, *el-Bidâye ve 'n-nihâye*, Beyrut, 1993, C. VIII, XI
5. İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim, *el-Meârif*, Yay. Servet Ukâşe, Kahire tsz.
6. El-İsfehânî, İmâduddîn Muhammed, *Harîdetu 'l-Kasr ve cerîdetu 'l-asr*, Tahran 1999, C.VIII
7. En-Nesefî, Necmuddin Umar b. Muhammed, *el-Kand fî zikr ulemâ' Semerkand*, Yay. Nazar Muhammed el-Fâryâbî, Mektebetu'l-Kevser, el-Merba', 1412/1991
8. Et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu '-Rusul ve 'l-Mulûk*, 2. Baskı, Yay. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Me'ârif, Mısır tsz.
9. Yâkût, Şihâbuddîn Ebû Abdullah el-Hamevî, *Mu'cemu 'l-Buldân*, Dâr Sâdır, Beyrut 1979, C. III.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages.
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o’tkazilgan sammitida ko’zda tutilgan o’zaro aloqalarni jadallashtirish bo’yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarida amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O’zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO’NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatta hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

**ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 23-iyunda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-iyunda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozı. Shartlı bosma tabog‘ı –12.5.

Adadı 15 nusxa. Buyurtma № 318

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9 772992 922004